

Пропозиції
до проекту Закону України «Про внесення змін до
Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих
актів України щодо міжнародного співробітництва
під час кримінального провадження»
*(реєстр. № 8038 від 15.09.2022 р.)**

Метою законопроекту визначено «вдосконалення існуючих механізмів міжнародного співробітництва у кримінальних справах». Проект розроблено на виконання пунктів 19, 22 Плану дій щодо вдосконалення національної системи фінансового моніторингу за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом експертів Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL). У зв'язку з цим пропонуються зміни до низки статей Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України) та законів про ратифікацію відповідних двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів України.

Підтримуючи вдосконалення міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні та реалізацію заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Щодо більшості пропозицій про внесення змін до КПК не наведено належного обґрунтування в пояснювальній записці до законопроекту. Акцент зроблено лише на визначенні Офісу Генерального прокурора єдиним центральним органом України щодо видачі особи (екстрадиції) як під час досудового розслідування, так і під час судового провадження або виконання вироку.

Законопроект певною мірою спирається на положення доопрацьованого проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо міжнародного співробітництва у кримінальних справах» (реєстр. № 5103 від 18.02.2022 р.), щодо якого Інститутом законодавства Верховної Ради України надавалися пропозиції, які здебільшого враховані при підготовці проекту № 8038. Водночас необхідно вказати на таке.

1. За правилами ч.3 ст.1 КПК України зміни до кримінального процесуального законодавства України можуть вноситися виключно законами про внесення змін до цього Кодексу та/або до законодавства про кримінальну відповідальність, та/або до законодавства України про адміністративні правопорушення. Якщо для реалізації положень поданого законопроекту після його прийняття необхідні зміни до інших законів, такі зміни мають викладатися в розділі «Перехідні положення» цього законопроекту або в одночасно внесеному його ініціатором окремому законопроекті. Оскільки зміни до КВК та деяких законів про ратифікацію відповідних двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів України відображають паралельні з КПК процеси вдосконалення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, доцільно вносити їх окремим законопроектом.

У будь-якому разі, з назви законопроекту необхідно вилучити слова «та інших законодавчих актів України».

2. У ч. 2 ст. 164 КПК України пропонується закріпити: «В ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів на території іноземної держави відомості, передбачені в пунктах 1, 7 та 8 частини першої цієї статті, не зазначаються». Такий нормотворчий підхід створить колізію із п. 6) ч. 1 цієї статті, за яким в ухвалі вказується «6) розпорядження надати (забезпечити) тимчасовий доступ до речей і документів зазначених в ухвалі **особі та надати їй** можливість вилучити зазначені речі ...».

3. Статті 280, 281, 335 КПК України доповнюються терміном «міжнародний розшук», який уже вживається в деяких приписах кримінального процесуального закону, зокрема в контексті провадження in absentia. При цьому цей термін не роз'яснюється, не визначаються особливості його застосування, що за термінологічного навантаження створює правову невизначеність. Загальною категорією в цьому випадку є «розшук». Від неї «відштовхуються» процесуальні дії і процедури, зокрема відносно осіб, які розшуковуються (незалежно від виду розшуку). Безумовно, розшук може бути й міжнародним. Але пропонувані доповнення до зазначених статей КПК не мають жодного смислового навантаження – підставою для зупинення кримінального провадження є оголошення особи в розшук, незалежно від його виду.

4. Правила глави 39 «Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру» мають загальний характер, і єдиною умовою їх застосування є суспільна небезпечність осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (ч. 4 ст. 503 КПК України). Логічно, ці правила, зокрема й щодо запобіжних заходів (ст. 508 КПК України), можуть застосовуватися до осіб, щодо яких вирішується питання про передачу згідно ст. 605–612 КПК України. Це підтверджується і ч. 2 ст. 605 КПК.

Водночас, ст. 605–612 КПК України регулюють відносини не лише передачі засуджених осіб, а й їх прийняття для відбування покарання (коли щодо особи є підсумкове рішення іноземного суду – засуджена, визнана неосудною із застосуванням заходів медичного характеру). Якщо до особи, яка може бути передана іноземній державі для відбуття покарання, застосовуються запобіжні заходи в порядку ст. 508 КПК (і це не потребує додаткового врегулювання), то коректність вказівки на чинність цієї статті відносно особи, засудженої (у широкому розумінні) в іноземній державі й підданій екстрадиції в Україні, є сумнівною.

5. Ч. 1 ст. 537 КПК пропонується доповнити п. 13-4) «про виконання вироку суду іноземної держави, що здійснюється на підставі глави 46 цього Кодексу, у разі його зміни чи пом'якшення покарання». На нашу думку, вказівка на гл. 46 в цілому не відповідає правовій визначеності, оскільки ця глава налічує 13 статей відносно як визнання та виконання вироків судів іноземних держав, так і передачі засуджених осіб, а правила щодо зміни / скасування вироку іноземної держави (акцент на які зроблено у п. 13-4) передбачені ст. 612 КПК. У цій статті йдеться про можливість судом іноземної держави змінити або скасувати вирок. Тож ця норма підлягає уточненню, наприклад: «13-4) про

виконання вироку суду іноземної держави у разі його зміни чи скасування згідно статті 612 цього Кодексу».

6. Із пропонованого п. 4) ч. 2 ст. 557 КПК вбачається: якщо діяння, якого стосується запит, не є кримінальним правопорушенням за законом України про кримінальну відповідальність, а процесуальні дії, що є предметом запиту, не потребують спеціального дозволу, то відмовити у виконанні такого запиту не можна. Це видається алогічним. Якщо йдеться про необхідність виконання процесуальних дій, які потребують спеціального дозволу згідно з нормами КПК (ст. 562 КПК), то відповідні діяння є кримінально караними на території України, адже КПК визначає порядок кримінального провадження на території України (ч. 1 ст. 1 КПК).

7. Тимчасова передача осіб у порядку ст. 565 КПК стосується двох категорій: які передаються на територію України і які передаються з України. У пропонованій ч. 8 цієї статті маються на увазі особи, які перебувають під вартою на території України і тимчасово передаються до іноземної держави. Тому ця частина потребує корегування. Окрім того, в ч. 6 ст. 656 КПК вжито мовний зворот «тимчасова передача до іноземної держави особи» (а не «на території іноземної держави»). У зв'язку з цим пропонується ч. 8 ст. 565 КПК викласти в такій редакції: «Час тримання під вартою тимчасово переданої до іноземної держави особи зараховується до загального строку відбування покарання, призначеного вироком суду України».

8. У змінах до ч. 1 ст. 568 КПК йдеться про перетворене майно чи грошову суму із посиланням на ч. 2 ст. 96-2 КК України. Проте, у цій нормі вказується на перетворення грошей, цінностей та іншого майна, зазначеного в ч. 1 ст. 96-2 КК, в інше майно (у загальному розумінні, без «грошових сум»).

9. Питання, які пропонується врегулювати у ст. 590-1 КПК України, вже врегульовані на підзаконному нормативно-правовому рівні – в Інструкції про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження, затвердженій наказом Міністерства юстиції України від 19.08.2019 р. № 2599/5.

10. Заміна сполучника «і» на «або» в п. 1) ч. 2 ст. 595 КПК України видається алогічною, оскільки виникає ситуація, за якої Україна повинна перейняти кримінальне провадження відносно особи, яка, не будучи громадянином України, перебуває на території України. Якщо це іноземець або особа без громадянства, на нього розповсюджується п. 2) ч. 2 ст. 595 КПК.

11. Уточненням до ст. 4 КВК України запропоновано підставу виконання і відбування покарання – рішення (акт) про амністію або помилування в іноземній державі щодо засудженої особи, переданої в Україну для подальшого відбування покарання. Водночас, щодо такої особи (переданої в Україну) може бути й вирок суду іноземної держави, і рішення про дострокове звільнення чи пом'якшення покарання (про що зазначено в ч. 3 ст. 612 КПК України). Тому задля узгодженості приписів КПК і КВК це положення потребує наступного корегування: «Підставою виконання і відбування покарання є вирок суду, який

набрав законної сили, інші рішення суду, закон України про амністію та акт помилування. Підставою виконання і відбування покарання засудженою особою, переданою в Україну для подальшого відбування покарання у порядку, передбаченому гл. 46 КПК України, є вирок суду, інші судові рішення іноземної держави, також рішення (акт) про амністію або помилування в іноземній державі».

Інші пропозиції у законопроекті видаються слушними.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

Додаток до Пропозицій до законопроекту
реєстр. № 8038 від 15.09.2022 р.

№ з\п	Редакція, подана суб'єктом права законодавчої ініціативи	Відповідність вимогам і нормам Конституції України, міжнародних договорів України	Пропонована редакція норми	Обґрунтування пропонованих змін	Нормативно-правові акти, що потребують приведення у відповідність до положень законопроекту або скасування
1.	<p>Кримінальний процесуальний кодекс України Стаття 164. Ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів ... В ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів на території іноземної держави відомості, передбачені в пунктах 1, 7 та 8 частини першої цієї статті, не зазначаються</p>	<p>Не відповідає принципу правової визначеності</p>	<p>Кримінальний процесуальний кодекс України Стаття 164. Ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів ... В ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів на території іноземної держави відомості, передбачені в пунктах 1, 7 та 8 частини першої цієї статті, не зазначаються, а відомості, вказані у пункті 6 частини першої цієї статті, зазначаються з урахуванням відсутності відомостей щодо особи, яка здійснюватиме тимчасовий доступ до речей і документів</p>	<p>Усуватиме колізію між п. 1, п. 6 ч. 1 ст. 164 і ч. 8 ст. 164 КПК</p>	
2.	<p>Стаття 508. Запобіжні заходи ... 3. Передбачені частиною першою цієї статті запобіжні заходи застосовуються</p>	<p>Не відповідає принципу правової визначеності</p>	<p>Стаття 508. Запобіжні заходи Залишити чинною редакцію статті</p>	<p>Коректність вказівки на чинність цієї норми відносно</p>	

	судом також до особи, до якої застосовано примусові заходи медичного характеру, з метою її передачі в Україну або з України відповідно до статей 605–612 цього Кодексу та міжнародних договорів України			особи, засудженої (у широкому розумінні) в іноземній державі і підданій екстрадиції в Україні, є сумнівною	
3.	Стаття 537. Питання, які вирішуються судом під час виконання вироків ... 13-4) про виконання вироку суду іноземної держави, що здійснюється на підставі глави 46 цього Кодексу, у разі його зміни чи пом'якшення покарання	Не відповідає принципу правової визначеності	Стаття 537. Питання, які вирішуються судом під час виконання вироків ... 13-4) про виконання вироку суду іноземної держави у разі його зміни чи скасування згідно статті 612 цього Кодексу	Сприятиме правовій визначеності	
4.	Стаття 557. Відмова у виконанні запиту про міжнародну правову допомогу ... 4) запит передбачає виконання процесуальних дій, які потребують спеціального дозволу, у провадженні стосовно діяння, яке не є кримінальним правопорушенням за законом України про кримінальну відповідальність;	Не відповідає принципу правової визначеності	Стаття 557. Відмова у виконанні запиту про міжнародну правову допомогу ... 4) запит стосується діяння, яке не є кримінальним правопорушенням за законом України про кримінальну відповідальність; 4-1) відсутній дозвіл на виконання процесуальних дій, які потребують спеціального дозволу	Сприятиме правовій визначеності	
5.	Стаття 565. Тимчасова передача ... 8. Час тримання під вартою тимчасово пе-	Не відповідає принципу правової визначеності	Стаття 565. Тимчасова передача ... 8. Час тримання під вартою тимчасово переданої до іноземної держави особи	Сприятиме правовій визначеності	

	реданої особи на території іноземної держави зараховується до загального строку відбування покарання, призначеного вироком суду України		зараховується до загального строку відбування покарання, призначеного вироком суду України		
6.	Стаття 568. Розшук, арешт і конфіскація майна ... 1. На підставі запиту про міжнародну правову допомогу відповідні органи України проводять передбачені цим Кодексом процесуальні дії, а також інші передбачені спеціальним законом дії з метою виявлення та арешту майна, грошей і цінностей, що відповідають будь-якій із ознак, передбачених частиною першою статті 96 ² Кримінального кодексу України, або перетвореного майна чи грошової суми у випадках, передбачених частиною другою статті 96² Кримінального кодексу України , а також майна, яке належить підозрюваному, обвинуваченому або засудженому особам	Не відповідає принципу правової визначеності	Стаття 568. Розшук, арешт і конфіскація майна ... 1. На підставі запиту про міжнародну правову допомогу відповідні органи України проводять передбачені цим Кодексом процесуальні дії, а також інші передбачені спеціальним законом дії з метою виявлення та арешту майна, грошей і цінностей, що відповідають будь-якій із ознак, передбачених частиною першою статті 96 ² Кримінального кодексу України, або перетворених грошей, цінностей та іншого майна у випадках, передбачених частиною другою статті 96² Кримінального кодексу України , а також майна, яке належить підозрюваному, обвинуваченому або засудженому особам	Усуватиме колізію між ч. 1 ст. 568 КПК і ч. 2 ст. 96-2 КК	
7.	Кримінально-виконавчий кодекс України Стаття 4. Підстава виконання і відбування покарання Підставою виконання і відбування покарання є вирок суду, який набрав законної сили, інші рішення суду, закон України про амністію та акт помилування, а щодо засудженої особи, переданої в Ук-	Порушує принцип правової визначеності	Кримінально-виконавчий кодекс України Стаття 4. Підстава виконання і відбування покарання Підставою виконання і відбування покарання є вирок суду, який набрав законної сили, інші рішення суду, закон України про амністію та акт помилування, а щодо засудженої особи, переданої в Ук-	Узгоджуватиметься з ч. 3 ст. 612 КПК України	

	раїну для подальшого відбування покарання, – також рішення (акт) про амністію або помилування в іноземній державі		раїну для подальшого відбування покарання, – також рішення (акт) про амністію або помилування в іноземній державі		
--	--	--	--	--	--